

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ

Попов О.Є., Волкова М.В.

Popov O.Y., Volkova M.V.

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ ЗАТРАТ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ
РЕФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Попов А.Е., Волкова М.В.

INSTITUTIONAL STATE REGULATION OF ENTERPRISES COSTS IN
RESTRUCTURING OF NATIONAL ECONOMY

Popov O.Y., Volkova M.V.

Розглянуто передумови та особливості державного регулювання витрат підприємств в умовах реформування національної економіки. Визначено ролі та функції економічних агентів в ході здійснення процесу інституціонального проектування системи державного регулювання витрат підприємств. Узагальнено основні напрямки державного регулювання економіки в ринкових умовах. Обґрунтовано доцільність використання системи критеріїв відбору підприємств для застосування заходів та механізмів стимулювання економічного розвитку підприємств на основі надання державної підтримки. Визначено структуру та встановлено особливості інституціонального проектування системи державного регулювання витрат підприємств в умовах реформування національної економіки.

Ключові слова: витрати, інституціональне забезпечення, державне регулювання, інституціональне середовище, інститут.

Рассмотрены предпосылки и особенности государственного регулирования затрат предприятий в условиях реформирования национальной экономики. Определены роли и функции экономических агентов в ходе осуществления процесса институционального проектирования системы государственного регулирования затрат предприятий. Обобщены основ-

ные направления государственного регулирования экономики в рыночных условиях. Обоснована целесообразность использования системы критериев отбора предприятий для стимулирования их экономического развития на основе оказания государственной поддержки. Определена структура и установлены особенности институционального проектирования системы государственного регулирования расходов предприятий в условиях реформирования национальной экономики.

Ключевые слова: издержки, институциональное обеспечение, государственное регулирование, институциональная среда, институт.

The preconditions and peculiarities of expenses state regulation in restructuring of national economy considered. Roles and functions of economic agents during the process of designing the institutional system of state regulation costs defined. The basic directions of state economy regulation in market conditions generalized. Expediency of selection criteria system for companies to apply measures and mechanisms to encourage economic development of enterprises through the provision of state support grounded. The structure and the peculiarities of the institutional design of the state regulation of expenses in restructuring of the national economy determined.

Keywords: costs, institutional support, government regulation, institutional environment, institute.

Вступ. Здійснення реформаторських заходів в усіх без винятку сферах суспільного буття об'єктивно має бути вагомою передумовою щодо докорінної трансформації господарського середовища, що принципово відрізняється від обставин, за які відбувалися формування та розвиток більшості вітчизняних підприємств. Тому при неспинному посиленні ринкової конкуренції на глобальних ринках, безперервному прискоренні науково-технічного прогресу та за необхідністю широкого впровадження новітніх інформаційних технологій, підприємства вимушені постійно стикатися із різноманітними перетвореннями середовища господарювання, пристосування до яких вимагає реалізації масштабних й капіталоемних заходів щодо модернізації та оновлення виробничої бази, безупинного поліпшення організаційно-управлінських аспектів господарювання, активізації та прискорення дій з освоєння нової випуску продукції, оптимізації

витрат та реалізації можливостей для економії ресурсів, збільшення результативності та ефективності роботи у цілому. Забезпечення стабільності розвитку підприємств в контексті розгортання масштабних трансформацій глобалізованого конкурентного середовища також часто додатково стикається з перешкодами, зумовленими високим рівнем непродуктивних виробничих витрат, пов'язаних із застарілістю виробничого обладнання та технологій виробництва, відсутністю дієвих стимулів для зменшення ресурсоємності виробництва та ін.

За такі умови активізація впливу держави на процеси структурно-інноваційних трансформацій, спрямованих на підвищення ефективності використання економічних ресурсів та економію витрат в національній економіці, виступає обов'язковою передумовою для швидкої інтеграції національної економіки до глобальної системи світогосподарських відносин та досягнення високих та стійких темпів економічного росту в Україні.

Теоретичні та практичні аспекти інституціонального регулювання економіки розглядалися в наукових працях багатьох вітчизняних й іноземних учених-економістів, таких як Гайдай Т. [1], Кизим М. [2], Колодізев О. [3], Норт Д. [5], Носова О. [6], Ріхтер Р. [12], Фуруботн Е. [12], Чухно А. [11] та ін. Різні аспекти державного регулювання витрат, підвищення ефективності використання виробничих ресурсів на підприємствах привертали до себе увагу вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема: Дзьобко І. [7], Дроздова Т.[4], Козаченко Г.[10], Кустарьов В. [4], Лебедев В. [4], Літвінов О.[8], Літвінова Н.[8], Макухін Г.[10], Пилипенко А.[7], Писарчук О. [7], Погорелов Ю.[10], Стандічук Н.[8], Сухарева Л. [9], Федченко Т. [10], Хлапьянов Л.[10]. Проте необхідність прискорення процесів ринкового реформування в Україні на основі використання світового досвіду державного регулювання вимагає повної адаптації цього досвіду і формування відповідного інституціонального забезпечення у цій сфері. Отже, актуальність теми дослідження додатково визначається необхідністю посилення уваги щодо вивчення закономірностей формування інституціонального середовища державного регулювання витрат в умовах реформування національної економіки.

Постановка проблеми. Метою дослідження є узагальнення та розвиток науково-теоретичних положень та підходів до Інституціонального забезпечення державного регулювання витрат підприємств в умовах

реформування національної економіки.

Результати дослідження. Виконання положень обраної стратегії структурно-інноваційної трансформації національної економіки у першу чергу повинно базуватися на формуванні інституціонального середовища, зручного для вирішення ключових завдань активізації інноваційних перетворень, збільшення інвестицій, стимулювання розширеного суспільного відтворення, формування досконалого механізму управління стратегічними змінами тощо. Тому процес розбудови такого механізму має орієнтуватися не тільки на досягнення широкого кола цілей модернізаційного розвитку (забезпечення «стратегічного прориву», але й враховувати нагальну необхідність формування надзвичайно складної системи належного інституціонального забезпечення структурно-інноваційних трансформацій. Отже, опрацювання новітніх форм і методів підвищення ефективності господарювання на макроекономічному рівні, в межах певних територій та в ході роботи конкретних суб'єктів господарювання за такі обставини виступає як найбільш важливе та актуальне теоретичне й прикладне завдання, розв'язання якого потребує ретельного дослідження та узагальнення широкого кола передумов та чинників досягнення успіху у гострому конкурентному суперництві.

Отже, накопичення складних проблем економічного розвитку, ключовим джерелом для виникнення яких було гальмування процесів розширеного відтворення основного капіталу та поступова деградація наявного значного промислового потенціалу національного господарства, визначило зростання рівня чутливості вітчизняних підприємств щодо впливу несприятливих змін ринкового середовища (таких, якими, наприклад стали наслідки глобальної фінансової кризи останніх років). При цьому слід підкреслити, що нагальність потреб у оновленні виробничих фондів збільшується через поступове зростання як фізичного, так і морального зносу об'єктів основного капіталу.

Закономірним наслідком поступового обмеження продуктивності та працездатності основного капіталу промисловості, накопичення морального та фізичного зносу основних фондів, а також значного скорочення рівня завантаження виробничих потужностей внаслідок скорочення платоспроможного попиту споживачів було невиправдане зростання ресурсоемності виробництва, економічно необґрунтоване збільшення загаль-

них витрат підприємств та собівартості товарів і послуг, що виробляються. Додатковим чинником, який обтяжував та перешкоджав поліпшенню фінансових результатів господарської діяльності вітчизняних промисловців, стали тенденції до неухильного зростання вартості сировинно-енергетичних ресурсів, що знайшли прояв у світовій економіці протягом останніх років.

Таким чином, накопичення проблем та перешкод у розвитку вітчизняного господарства та національної економіки на цей час вимагає нагального впровадження масштабних заходів (насамперед, інвестиційно-інноваційного та організаційно-економічного характеру), спрямованих на відновлення національної конкурентоспроможності, зміцнення конкурентних переваг підприємств і т. і.

Особливу роль у створенні сприятливих умов для забезпечення усталеності зростання національної економіки відіграє формування та реалізація комплексу заходів із відбору та ґрунтовного застосування інструментарію стимулювання підвищення ефективності підприємницької діяльності, заснованого на виборі адекватних щодо змісту окремих явищ і процесів економічного розвитку методів, важелів та організаційних форм державного регулювання.

Зміст регулятивної функції держави як уособлення і носія узгодженої суспільної волі в економічній сфері полягає насамперед в інституціональному унормуванні та упорядкуванні умов здійснення господарських відносин, а також у забезпеченні належного суспільного контролю над діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, які мають беззаперечно підкорятися затвердженим у встановленому порядку законним проявам (нормативним або розпорядницьким) державного волевиявлення (наявність відносин «влади-підпорядкування»). Важливою вимогою щодо належності виконання регулятивної функції держави при цьому виступає необхідність дотримання принципу пропорційності представництва учасників певних соціально-економічних відносин (тобто, навпаки, має забезпечуватися повна відсутність взаємної підпорядкованості суб'єктів ринкових операцій та господарських процесів). З іншого боку, необхідність дотримання загальних інституціональних норм і правил при здійсненні певних ринкових відносин цілком закономірно може і буде входити у протиріччя із суто комерційними інтересами, які виникають, наприклад, при

реалізації державою прав власника (або співвласника) цінних паперів.

Державне регулювання економіки (ДРЕ) в ринкових умовах являє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого і контроль-ного характеру, які здійснюються правочинними державними установами та громадськими організаціями з метою забезпечення усталеного проті-кання соціально-економічних відносин і процесів. Необхідність впрова-дження заходів з ДРЕ обумовлюється частковою або (в деяких випадках) навіть повною неможливістю успішного і остаточного розв'язання чис-ленних проблем суспільного розвитку на засадах використання виключ-но ринкового механізму регулювання (наявність проблеми «прогалин ри-нку»). Ринковий механізм являє собою систему організації економічних відносин, які засновано на повній економічній свободі учасників з приво-ду купівлі-продажу товарів і послуг (передачі прав власності на товари та послуги). Характерними ознаками функціонування ринкового механізму є свобода вибору економічних агентів щодо визначення можливості участі в операціях ринкового обміну, встановлення цін на товари та послуги че-рез досягнення балансу попиту та пропозиції тощо. Державне регулю-вання економіки, яке, навпаки, здійснюється шляхом надання безпосе-реднього або непрямого регулюючого впливу на відносини учасників го-сподарських процесів, насамперед має забезпечувати усунення або пом'якшення негативного впливу існуючих «прогалин ринку» та сприяти безперешкодному подоланню труднощів і перешкод на шляху сталого соціально-економічного розвитку суспільства. В сучасних умовах необ-хідність застосування заходів з ДРЕ додатково обумовлюється економі-чним виникненням і загостренням глобальних і локальних проблем люд-ства, пов'язаних із переходом від індустріальної до постіндустріальної формації.

Таким чином, ринковий механізм, з одного боку, та система ДРЕ, з іншого, є різними (альтернативними, але не антагоністичними) спосо-бами організації господарських відносин, а ефективна взаємодія та взаємне доповнення ринкового та державного регулювання економічних процесів дозволяють повністю або частково уникати загострення широкого кола суспільних протиріч.

Основними напрямками державного регулювання економіки в рин-кових умовах є наступні: розбудова інституціонального середовища здій-

снення ринкових відносин; захист конкуренції та запобігання утворенню монополій й інших можливостей зловживання ринковою владою; коригування передумов розподілу економічних ресурсів, доходів і багатства для оптимізації структури національного продукту; здійснення контролю над динамікою зайнятості, інфляцією та іншими суспільними явищами та процесами, що піддаються тимчасовому впливу економічної кон'юнктури; стимулювання усталеного економічного зростання національної економіки [1, 2,3 ,5 ,6, 12 та ін.].

В умовах масштабних структурно-інноваційних трансформацій, пов'язаних із процесами ринкового реформування, досягнення цілей і задач, виконання основних функцій державного регулювання економіки суттєво утруднюється через несформованість самого інституціонального середовища здійснення ринкових відносин, розбудова якого також стає одним з пріоритетів здійснення ДРЕ. Додатковими вимогами щодо забезпечення ефективності державного регулювання економічних процесів за такі умови стає також мінімізація суспільних витрат, пов'язаних із здійсненням трансформацій господарського механізму, а також досягнення рівномірності й збалансованості проведення реформаторських заходів у різних галузях та сферах економіки.

Реалізація заходів ДРЕ звичайно відбувається на засадах комбінованого використання адміністративно-розпорядницьких (пряме підкорення волі економічних агентів для орієнтації на досягнення цілей, визначених державою) та економічних (непрямий вплив держави на явища та процеси господарської сфери, за який зосередження матеріальної зацікавленості та волі економічних агентів на вирішенні встановлених державою завдань здійснюється через перетворення економічної ситуації у цій сфері) методів. Надання прямого управлінського впливу держави на господарські процеси передбачає реалізацію досить широкого кола заходів, спрямованих на забезпечення усталеного розвитку національної економіки на засадах створення сприятливих умов для діяльності як окремих суб'єктів господарювання (селективно-вибірковий вплив), так і груп підприємств певної галузі (універсальні заходи).

Слід, проте, відзначити, що реалізація конкретних дій щодо державної підтримки та стимулювання економічного розвитку суб'єктів господарювання звичайно не повинна набувати всеосяжного характеру. По-

перше, як на то вже зазначалося вище, масштабне втручання держави у господарські процеси суперечить принципам засадам здійснення ринкових відносин. По-друге, за сучасні умови ринкового реформування обмеженість відносно вільних матеріальних та фінансових ресурсів держави суттєво звужує можливий діапазон потенційних заходів щодо активного стимулювання соціально-економічного розвитку окремих суб'єктів (безвідносно до значущості їхнього впливу на різні аспекти реалізації державою властивих для неї функцій). По-третє, штучне втручання держави в процес конкурентного відбору найбільш ефективних суб'єктів господарювання, який відбувається в ринкових умовах, може призвести до виникнення необґрунтованих переваг певних учасників перед іншими, спотворити об'єктивну оцінку результатів діяльності підприємств галузі, а також створити підстави для розгортання корупційних зловживань.

Відбір конкретних механізмів стимулювання економічного розвитку підприємств, визначення об'єктів, форм та обсягів надання державної підтримки перш за все має ґрунтуватися на вимогах максимізації суспільно-корисного ефекту від здійснення такого роду заходів, що, зокрема, має знаходити відображення насамперед у підвищенні ефективності та продуктивності використання усіх видів економічних ресурсів в ході підприємницької діяльності. За нашої точки зору, в умовах нагальної необхідності прискорення структурно-інноваційних трансформацій (СІТ) національного господарства, розв'язання цього складного завдання має здійснюватися із урахуванням наступної системи критеріїв відбору підприємств для застосування заходів щодо підтримки СІТ з огляду на реалізацію пріоритетів скорочення ресурсоемності виробництв:

1) суспільна значущість суб'єкту господарювання, який претендує на отримання державної допомоги, для національної економіки, галузі, території, окремих соціальних і громадських груп людей (потенційний вплив діяльності певного підприємства на забезпечення економічної та геополітичної безпеки держави та ін.);

2) інвестиційна привабливість суб'єкту господарювання та потенційна економічна ефективність конкретних інноваційних проектів, що пропонуються при цьому до реалізації;

3) рівень конкурентоспроможності (відносно до світових і вітчизняних аналогів) та інноваційність продукції, яка виробляється підприємством;

4) досвід участі суб'єкту господарювання у виконанні загальнодержавних, галузевих, регіональних програм (обсяги виробництва, споживчі параметри та значущість певних товарів і послуг для успішної реалізації програм або забезпечення пріоритетів промислового й науково-технічного розвитку);

5) соціальні аспекти виробничо-господарської діяльності суб'єкту господарювання (потенційний вплив на динаміку процесів продуктивної зайнятості населення, оцінка рівня розвитку людського капіталу);

6) наявний досвід суб'єкту господарювання (форми участі, обсяги та результати отримання і засвоєння коштів) в сфері участі у реалізації програм державної підтримки структурно-інноваційних перетворень;

7) наявність та рівень розвитку власної науково-технічної бази, динаміка (вартісні та виробничі показники) розробки та впровадження інновацій в межах діяльності суб'єкту господарювання;

8) наявність, тіснота та вартісні параметри коопераційних зв'язків (галузевих та міжгалузевих) суб'єкту господарювання із іншими суб'єктами господарювання, передбачувані обсяги отримання економічного ефекту від впровадження інновацій в межах усього ланцюжку утворення нової вартості, учасником якого є підприємство;

9) очікуваний економічний ефект від реалізації заходів державної підтримки структурно-інноваційних перетворень в межах діяльності суб'єкту господарювання, в т.ч. – зростання податкових надходжень до бюджету, збільшення ринкової вартості державних корпоративних прав та іншого майна, що знаходиться у власності держави і будь-якою мірою пов'язано із діяльністю певного суб'єкту господарювання.

Цілком доцільною здається також реалізація галузевих програм стимулювання і підтримки структурно-інноваційних трансформацій, спрямованих на підвищення ефективності використання економічних ресурсів та забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції на підприємствах на засадах (за умови) участі держави у статутному капіталі суб'єктів господарювання (через механізм володіння корпоративними правами) або через надання у тимчасове користування підприємцям (через оренду або концесію) певних об'єктів державної власності.

В ринкових умовах сфера використання адміністративно-розпорядницьких методів об'єктивно є досить обмеженою, оскільки (за ви-

нятком виникнення надзвичайних ситуацій або випадків відверто волюнтаристського й неекономічного підходу до вирішення господарських проблем) має обов'язково ґрунтуватися тільки на законних підставах, визначених належною компетенцією відповідних державних органів або державними ж правами на володіння певними активами, ресурсами, благами тощо. Проте у розвиненій ринковій системі звичайно сфера державної власності не може бути надзвичайно широкою та розповсюджуватися на об'єкти, користування якими прямо не пов'язано із виконанням головних функцій держави.

Висновки. Зміст регулятивної функції держави як уособлення і носія узгодженої суспільної волі в економічній сфері полягає насамперед в інституціональному унормуванні та упорядкуванні умов здійснення господарських відносин, а також у забезпеченні належного суспільного контролю над діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, які мають беззаперечно підкорятися затвердженим у встановленому порядку законним проявам (нормативним або розпорядницьким) державного волевиявлення. В умовах масштабних структурно-інноваційних трансформацій, пов'язаних із процесами ринкового реформування, досягнення цілей і задач, виконання основних функцій державного регулювання економіки суттєво утруднюється через несформованість самого інституціонального середовища здійснення ринкових відносин, розбудова якого також стає одним з пріоритетів здійснення ДРЕ.

Реалізація заходів ДРЕ звичайно відбувається на засадах комбінованого використання адміністративно-розпорядницьких та економічних методів. Відбір конкретних механізмів стимулювання економічного розвитку підприємств, визначення об'єктів, форм та обсягів надання державної підтримки перш за все має ґрунтуватися на вимогах максимізації суспільно-корисного ефекту від здійснення такого роду заходів, що, зокрема, має знаходити відображення насамперед у підвищенні ефективності та продуктивності використання усіх видів економічних ресурсів в ході підприємницької діяльності.

На подальше дослідження потребують методичні підходи щодо розробки галузевих програм стимулювання і підтримки структурно-інноваційних трансформацій, спрямованих на підвищення ефективності використання економічних ресурсів та забезпечення виробництва конку-

рентоспроможної продукції.

Література. 1. Гайдай Т. В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст : [монографія] / Т. В. Гайдай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 296 с. 2. Кизим М. О. Промислова політика та кластеризація економіки України : монографія / М. О. Кизим. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 304 с. 3. Колодізев О. М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки : монографія / О. М. Колодізев. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 278 с. 4. Лебедев В. Г. Управление затратами на предприятия / В. Г. Лебедев, Т. Г. Дроздова, В. П. Кустарев и др. – СПб.: Бизнес-пресса, 2000. – 277 с. 5. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт ; пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 2000. – 198 с. 6. Носова О. В. Институциональное реформирование в постсоветских странах: направление развития / О. В. Носова // Постсоветский институционализм: десять лет спустя : монография. В 2-х т. Т. 1 / под ред. В. В. Дементьева, Р. М. Нуреева. – Донецк : ГВУЗ "ДонНТУ", 2013. – С. 256–273. 7. Пилипенко А. А., Дзьобко І. П., Писарчук О. В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2011. 344 с. 8. Реформа дерегулювання в Україні: втрачені можливості : аналіт. звіт / О. В. Літвінов, Н. М. Літвінова, Н. В. Стандічук [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Літвінова. – Д. : МОНОЛІТ, 2012. – 96 с. 9. Сухарева Л. О. Державний аудит ефективності: системність, організація, методика : моно-графія / Л. О. Сухарева, Т. В. Федченко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 289 с. 10. Управління затратами підприємства : монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. Ю Хлапьянов, Г. А. Макухін. – К. : Лібра, 2007. – 320 с. 11. Чухно А. Інституціоналізм : теорія, методологія, значення / А. Чухно // Економіка України. – 2008. – №6. – С. 4–13. 12. Furubotn E. G. Institutions and Economic Theory. The Contribution of the New Institutional Economics / E. G. Furubotn, R. Richter. – Ann-Arban : The University of Michigan Press, 1998. – 672 p.

References: 1. Haidai T. V. Paradyhma instytutsionalizmu: metodologichnyi kontekst : [monohrafiia] [Institutionalism Paradigm: Methodological Context : monograph] / T. V. Haidai. – K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Kyivskiyi universytet", 2008. – 296 p. 2. Kyzym M. O. *Promyslova polityka ta*

klasteryzatsiia ekonomiky Ukrainy : monohrafia [Industrial policy and clustering of Ukraine's economy : monograph] / M. O. Kyzym. Kharkiv : VD "IN-ZhEK", 2011. – 304 p. 3. Kolodiziev O. M. *Metodolohichni zasady finansovoho zabezpechennia upravlinnia innovatsiinym rosvytkom ekonomiky : monohrafiia* [Methodological principles of financial provision of the economy innovative development : monograph] / O. M. Kolodiziev – Kharkiv : VD "IN-ZhEK", 2009. – 278 p. 4. Lebedev V. G. *Upravlenie zatratamy na predpriyatii* [Enterprise cost management] / V. G. Lebedev, T. G. Drozdova, V. P. Kustarev i dr. – SPb. : Biznes-prensa, 2000. – 277 p. 5. Nort D. *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, institutional change and the economy] / D. Nort ; per. z anhl. I. Dziub. – K. : Osnovy, 2000. – 198 p. 6. Nosova O. V. *Institutsionalnoe reformirovanie v postsovetskikh stranakh : napravlenie razvitiya* [Institutional reform in post-Soviet countries: the direction of development] / O. V. Nosova // Postsovetskiy instytutsionalizm: desyat let spustya : monografiya. In 2 vol. Vol. 1 / pod red. V. V. Dementeva, R. M. Nureeva. – Donetsk : GVUZ "DonNTU", 2013. – P. 256–273. 7. Pylypenko A. A., Dzobko I. P., Pysarchuk O. V. *Formuvannia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia vytratamy pidpriemstv ta yikh obiednan: monohrafiia* [Formation of Accounting and Analytical Support Cost Management of Enterprises and Their Associations: monograph]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2011. 344 p. 8. *Reforma derehuliuvannia v Ukraini: vtrachenii mozhlyvosti : analit. zvit* [Deregulation reform in Ukraine: missed opportunities : analytical report] / O. V. Litvinov, N. M. Litvinova, N. V. Standichuk [et al.] ; za zah. red. O. V. Litvinova. – D. : MONOLIT, 2012. – 96 p. 9. Sukhareva L. O. *Derzhavnyi audyt efektyvnosti: systemnist, orhanizatsiia, metodyka : monohrafiia* [Efficiency state audit : systematicity, organization, methods : monograph] / L. O. Sukhareva, T. V. Fedchenko. – Donetsk : DonNUET, 2013. – 289 p. 10. *Upravlinnia zatratamy pidpriemstva : monohrafiia* [Enterprise cost management : monograph] / H. V. Kozachenko, Yu. S. Pohorelov, L. Yu Khlaponov, H. A. Makukhin. – K. : Libra, 2007. – 320 p. 11. Chukhno A. *Instytutsionalizm: teoriia, metodolohiia, znachennia* [Institutionalism: Theory, Methods, Meaning] / A. Chukhno // *Ekonomika Ukrainy*. – 2008. – No. 6. – P. 4–13. 12. Furubotn E. G. *Institutions and Economic Theory. The Contribution of the New Institutional Economics* / E. G. Furubotn, R. Richter. – Ann-Arbor : The University of Michigan Press, 1998. – 672 p.

Інформація про авторів

ПІБ: Попов Олександр Євгенійович

Науковий ступень: докт.екон.наук

Вчене звання: професор

Посада: завідувач кафедри політичної економії

Місце роботи – Харківський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України

Адреса електронної пошти автора: Oleksandr.Popov@m.hneu.edu.ua

Контактний телефон автора: 050-806-84-04

ПІБ: Волкова Мілиця В'ячеславівна

Науковий ступень: канд.екон.наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри менеджменту і адміністрування, м. Харків

Місце роботи – Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Міністерство освіти і науки України,

Адреса електронної пошти автора: milaha74@mail.ru

Контактний телефон автора: 067-709-63-97